

SPIS TREŚCI

WSTĘP	17
Przedmiot i zadania regionalnej geografii fizycznej	17
Zasady i kryteria wydzielenia regionów fizycznogeograficznych	18
Nazewnictwo geograficzne	23
 I. EUROPA	 25
A. Ogólna charakterystyka (<i>J. Flis</i>)	25
1. Indywidualność geograficzna, położenia, granice i obszar	25
Geograficzna indywidualność Europy	25
Położenie geograficzne	26
Morskie granice Europy	27
Lądowe granice Europy	28
Obszar i rozczłonkowanie Europy	29
2. Struktura geologiczna i główne rysy ukształtowania	30
Wielkie jednostki strukturalne	30
Wulkaniczne obszary Europy	34
Złodowacenie plejstoceńskie	36
Powstanie Bałtyku	40
Stosunki hipsometryczne	41
3. Klimat	42
Czynniki kształtujące klimat	42
Ośrodki baryczne i masy powietrza	43
Temperatura powietrza	46
Opady atmosferyczne	47
Regiony klimatyczne	48
4. Wody lądowe	51
Zlewiska	51
Rzeki	53

Jeziora i bagna	55
Lodowce	56
5. Strefy roślinne i glebowe	58
6. Podział Europy na wielkie jednostki fizycznogeograficzne	60
B. Przegląd regionalny	61
1. Europa Północna (<i>J. Flis</i>)	61
Budowa geologiczna i ukształtowanie	62
Sieć hydrograficzna	63
Klimat	65
Regiony fizjograficzne	66
Półwysep Skandynawski	67
Fiordowe wybrzeże Norwegii Zachodniej. — Góry Skandynawskie. — Wyżyna Lapońska. — Wyżyna Północnoszwedzka. — Norweski Östland. — Wyżyna Południowonorweska (Sörland). — Obniżenie Środkowszwedzkie. — Wyżyna Południowszwedzka. — Skania. — Nizina Zachodnio- botnicka	
Wyspy bałtyckie	74
Wyspa Bornholm. — Wyspa Olandia. — Wyspa Gotlandia. — Wyspy Alandzkie	
Międzymorze Fińsko-Karelskie	76
Obniżenie Południowokarelskie. — Nizina Południowofińska. — Nizina Wschodniobotnicka. — Pojezierze Fińskie. — Góry Karelskie. — Poje- zierze Karelskie	
Półwysep Kolski	78
Chibiny i Monczetundra. — Pobrzeże Murmańskie	
Wyspy Arktyczne	79
Islandia. — Jan Mayen. — Wyspy Owczce. — Spitsbergen. — Wyspa Niedźwiedzia. — Ziemia Franciszka Józefa	
2. Wyspy Brytyjskie (<i>Z. Czeppe</i>)	85
Skład, wielkość i położenie archipelagu	85
Budowa geologiczna i ukształtowanie	87
Klimat	89
Przegląd regionalny	90
Szkocja	90
Hebrydy. — Północny Highland. — Orkady i Szetlandy. — Góry Grampian. — Nizina Centralna. — Wzniesienia Południowe	
Anglia	93
Kumbria. — Penniny. — Niziny otaczające Penniny. — Region Cen- tralny — Midlands. — Fenland. — Południowo-wschodnia Anglia. — Południowo-zachodnia Anglia	
Walia	100
Irlandia	101
3. Nizina Środkowoeuropejska (<i>Z. Czeppe</i>)	103
Położenie i granice	103
Klimat i nawodnienie	105

Gleby i roślinność	106
Przegląd regionalny	106
Półwysep Jutlandzki i Wyspy Duńskie	108
Nizina Holenderska	114
Pas pojezierzy	116
Pas pradolin	117
4. Strefa starych gór, wyżyn i basenów (Z. Czeppe)	119
Masyw Armorykański	120
Wyspy Normandzkie	
Basen Akwitański	121
Masyw Centralny	122
Basen Paryski	125
Ile-de-France. — Progi Szampanii i Burgundii. — Progi Lotaryngii. — Region południowo-wschodni i środkowej Loary. — Region nad- brzeżny — Normandia i Pikardia	
Wogezy, Schwarzwald i Rów Renu	130
Reńskie Góry Łupkowe i Ardeny	133
Nizina Westfalska	
Basen Szwabsko-Frankoński	135
Obniżenie Heskie, Turynia i inne	136
Masyw Czeski	139
Wyżyna Śląsko-Małopolska i Góry Świętokrzyskie	146
5. Strefa fałdowań alpejskich Europy Zachodniej (J. Flis)	147
Alpy	148
Budowa geologiczna. — Pasowość litologiczna. — Zależność rzeźby od budowy litologicznej. — Gradacyjny rozwój rzeźby. — Formy połodow- cowe. — Jednostki orograficzne. — Klimat Alp. — Stosunki hydro- graficzne. — Lodowce. — Roślinność. — Surowce mineralne	
Regiony przyalpejskie	164
Góry Jura. — Obniżenie Rodanu i Saary. — Wyżyna Szwajcarsko-Ba- warsko-Austriacka. — Nizina Padańska	
Karpaty	170
Struktura i orografia. — Karpaty Zachodnie. — Karpaty Wschodnie. — Karpaty Południowe. — Surowce mineralne Karpat. — Klimat. — Sieć rzeczna. — Roślinność	
Regiony przykarpackie	179
Obniżenie Morawskie. — Brama Morawska. — Kotlina Oświęcimsko- Raciborska. — Kotlina Sandomierska. — Kotlina Wschodniego Pod- karpacia. — Wyżyna Mołdawsko-Besarabska. — Nizina Wołoska. — Delta Dunaju. — Kotlina Panońska. — Kotlina Siedmiogrodzka	
6. Półwysep Iberyjski (J. Flis)	186
Budowa geologiczna i ukształtowanie	186
Klimat	190
Roślinność	191
Podział regionalny	191

Wewnętrzne obszary półwyspu	192
Kotlina Starej Kastylii. — Sierry Centralne. — Obniżenie Tagu. — Góry Toledańskie i Sierra de Guadalupe. — Obniżenie środkowej Gwadiany. — Sierra Morena. — Kotlina Nowej Kastylii. — Góry Iberyjskie. — Kotlina Aragońska	
Północne obszary peryferyjne	197
Pireneje. — Góry Baskijskie. — Góry Kantabryjskie. — Góry i wyżyny Galicji	
Zachodnie obszary peryferyjne	201
Góry i wyżyny północnej Portugalii. — Nizina Środkowoportugalska. — Serra do Aires, Serra de Cintra. — Nizina Południowoportugalska. — Wyżyna Alentejo. — Góry i wyżyna Algarve	
Południowe obszary peryferyjne	202
Nizina Andaluzyjska. — Góry Betyckie. — Nizina Walencji. — Góry Katalońskie	
Wyspy	205
Baleary i Pitiuzy. — Azory	
7. Półwysep Apeniński (<i>J. Flis</i>)	205
Budowa geologiczna i ukształtowanie	206
Klimat	208
Roślinność	209
Podział regionalny	209
Przedgórze Apulijskie	210
Płyta Apulijska. — Tavoliere. — Gargano	
Apeniny	211
Apeniny Północne. — Apeniny Środkowe. — Apeniny Południowe	
Subapenin	214
Alpy Apuańskie i Góry Pizańskie. — Kotliny Toskanii i Umbrii. — Pogórze i Góry Toskanii. — Wulkaniczny region południowej Toskanii i Lacjum. — Wulkaniczny region Kampanii. — Maremmy i wybrzeże Subapenu	
Wyspy	218
Sycylia. — Malta. — Sardinia. — Korsyka	
8. Półwysep Bałkański (<i>J. Flis</i>)	220
Budowa geologiczna i ukształtowanie	220
Klimat	222
Stosunki hydrograficzne	224
Roślinność	225
Podział regionalny	226
Góry Dynarskie	226
Pobrzeże Dalmatyńskie. — Kras Dynarski. — Wewnętrzny pas Gór Dynarskich	
Południowa część Półwyspu Bałkańskiego	230
Pobrzeże Albańskie. — Góry Albańskie. — Pindos i Epir. — Grecja Środkowa. — Peloponez. — Kreta. — Cyklady. — Tesalia. — Macedonia	

Wschodnia część Półwyspu Bałkańskiego	237
Masyw Rodopów. — Nizina Wschodniotracka i pobraże morza Marmara. — Strandża. — Nizina Górnotracka. — Kotliny Subbałkańskie oraz Średnia Góra. — Stara Planina. — Płyta Północnobułgarska. — Dobruża	
9. Niż Wschodnioeuropejski (<i>R. Mochnecki</i>)	244
Położenie, obszar i charakterystyka ogólna	244
Budowa geologiczna	247
Zlodowacenie plejstoceńskie	250
Krainy geomorfologiczne	254
Północno-zachodni region. — Centralna równina. — Północno-wschodni region. — Polesie. — Nizina Ocko-Dońska i Dnieprzańska. — Płyta Czarnomorska. — Wyżyna Nadazowska. — Wyżyna Środkoworosyjska. — Wyżyna Nadwołżańska. — Wzgórza Jergenii. — Wyżyna Bugulmijska. — Nizina Czarnomorska. — Lessowa równina lewobrzeżnej Ukrainy. — Lewobrzeżna równina środkowej Wołgi. — Nizina Nadkaspjska. — Wyżyna Doniecka i Grzbiet Timanu	
Bogactwa mineralne	264
Charakterystyka klimatu	265
Strefy klimatyczne, roślinne i glebowe oraz świat zwierzęcy	267
Stosunki hydrograficzne	269
10. Krym (<i>R. Mochnecki</i>)	273
Położenie i charakterystyka ogólna	273
Budowa geologiczna i ukształtowanie pionowe	274
Równiny. — Półwysep Kerczeński. — Góry Krymskie	
Bogactwa mineralne	276
Klimat	277
Roślinność i gleby	277
Regiony naturalne Krymu i krótka ich charakterystyka	278
11. Ural (<i>R. Mochnecki</i>)	279
Położenie i charakterystyka ogólna	279
Budowa geologiczna	281
Charakterystyka geomorfologiczna	281
Ural Północny. — Ural Środkowy. — Ural Południowy	
Bogactwa mineralne	284
Klimat i roślinność	285
Regiony naturalne Uralu i ich charakterystyka	286
II. AZJA (<i>R. Mochnecki</i>)	288
A. Charakterystyka ogólna	288
1. Wielkość i położenie geograficzne	288
2. Otaczające morza i rozczłonkowanie	289
3. Główne rysy ukształtowania	291
4. Budowa geologiczna i bogactwa mineralne	292
5. Klimat	296
Czynniki kształtujące klimat	296
Typy klimatu i ich rozmieszczenie	299

6. Wody lądowe	305
Rzeki	305
Jeziora i bagna	307
Lodowce	308
7. Gleby i ich rozmieszczenie	309
8. Roślinność	310
9. Świat zwierząt	313
10. Podział Azji na wielkie jednostki geograficzne	315
 B. Przegląd regionalny	315
1. Azja Północna	315
Nizina Zachodniosyberyjska	317
Wyżyna Środkowsyberyjska	320
Syberia Północno-Wschodnia	324
Góry Wierchojańskie. — Góry Czerskiego. — Góry Kołymskie. — Półwysep Czukocki. — Wyspy Nowosyberyjskie. — Wyspa Wrangla	
Daleki Wschód	326
Kraj Nadamurski i Nadmorski. — Sachalin. — Półwysep Kamczatka. — Wyspy Komandorskie. — Wyspy Kuryle	
Obszary górskie Syberii Południowej	330
Altaj. — Sajon Zachodni i Wschodni. — Jezioro Bajkał. — Góry Bajkalskie. — Góry Jabłonowe. — Wyżyna Witimska i Patomska. — Góry Stanowe	
2. Azja Centralna	337
Nizina Turańska z Pogórzem Kazachskim i otaczającymi górami	339
Turgajska kraina Gór Stołowych. — Mugodżary i Ustiurt. — Pustynia Kara-kum. — Pustynia Kyzyl-kum. — Jezioro Aralskie. — Pogórze Kazachskie. — Góry Tien-szan. — Góry Alajskie. — Pamir	
Kotlina Dżungarska	349
Kotlina Kaszgarska	350
Tybet	351
Tybet Zachodni. — Tybet Wschodni. — Tybet Południowy. — Kara-koram. — Kunlun. — Góry Nan-szan. — Caidam	
Wyżyna Mongolska	354
Mongolia Północna. — Mongolia Południowa. — Wyżyna Ordos. — Wyżyna Ala-szan. — Góry Pei-szan	
3. Azja Wschodnia	359
Chiny Monsunowe	361
Jangcy-ciang. — Huang-ho. — Si-kiang. — Nizina Chińska. — Półwysep Szantung. — Górski centralny obszar Chin Monsunowych. — Kotlina Syczuańska. — Niziny Środkowego i Dolnego Jangcy-ciangu. — Góry Południowochińskie (Nan-ling). — Wyspa Taiwan. — Wyżyny Jünnan i Kueiczu. — Wyspa Hainan	
Mandżuria (Chiny Północno-Wschodnie)	370
Góry Liaosi. — Wielki Chingan. — Mały Chingan. — Góry Mandżursko-Koreańskie. — Góry Wschodniomandżurskie. — Nizina Mandżurska	

Półwysep Koreański	374
Góry Północnokoreańskie. — Płaskowyż Kema. — Góry Wschodnio-koreańskie. — Zachodnie równiny. — Wyspy Dzedzu i Ullung	
Wyspy Japońskie	376
Hokkaido. — Honsiu. — Sikoku. — Kiusiu. Wyspy Ryukiu	
4. Azja Południowa	387
Półwysep Indyjski i Cejlon	389
Himalaje	389
Góry Siwalik. — Małe Himalaje. — Wielkie Himalaje	
Nizina Hindostańska	392
Wyżyna Dekanu	395
Cejlon	397
Półwysep Indochiński wraz z Półwyspem Malajskim	398
Góry Północnobirmańskie. — Nizina rzeki Irawadi. — Wyżyna Szan. — Półwysep Malajski. — Kotlina Menamu i Mekongu. — Góry Północno-syjamskie i góry Laosu. — Góry Annamskie	
Archipelag Malajski i Filipiny	404
Borneo. — Sumatra. — Jawa. — Celebes. — Małe Sundy i Molukki. — Filipiny	
5. Azja Zachodnia	412
Część północna Azji Zachodniej	412
Półwysep Azji Mniejszej	416
Góry Pontyjskie. — Cypr. — Anatolia	
Wyżyna Armeńska	422
Góry Kurdystańskie. — Kaukaz Mały	
Kaukaz	427
Podkaukazie. — Niziny: Kurańska, Lenkorańska i Kolchidzka	
Wyżyna Irańska i otaczające góry	435
Nizina Południowokaspijska. — Góry Elburs. — Góry Turkmeńsko-Chorasańskie. — Paropamis. — Hindukusz. — Góry Środkowoirańskie. — Wielka Pustynia Słona. — Pustynia Deszt-e-Lut. — Góry Wschodnio-irańskie. — Pustynia Deszt-e-Margo. — Pustynia Registan. — Góry Zagros. — Góry Mekran. — Góry Sulejmańskie. — Pustynia Germezir	
Część południowej Azji Zachodniej	443
Nizina Mezopotamii	444
Wyżyna Syryjsko-Palestyńska	445
Palestyna. — Góry Liban. — Góry Antyliban	
Półwysep Arabski	450
Góry Dżebel Szefa. — Góry Dżebel Hidżaz. — Góry Jemenu. — Góry Dżebel-Achdar. — Płaskowyż Środkowoarabski. — Pustynia Rub el-Chali. — Pustynia Wielki Nefud. — Wyżyna Arabii Północnej. — Półwysep Synajski	

III. AFRYKA (<i>J. Flis</i>)	456
A. Charakterystyka ogólna	456
1. Położenie i obszar	456
2. Ogólne rysy ukształtowania	457
3. Układ sieci rzecznej	459
4. Zarys budowy geologicznej	461
5. Ogólna charakterystyka klimatu	466
6. Stosunki wodne	474
7. Gleby	477
8. Roślinność	478
9. Świat zwierzęcy	482
B. Przegląd regionalny	483
1. Atlas	484
2. Sahara i Cyrenajka	487
3. Sudan	494
4. Gwinea	500
5. Kongo	503
6. Afryka Południowa	505
Zachodnie wyżyny Afryki Południowej. — Karru i Góry Przylądko-	
we. — Wschodnie wyżyny Afryki Południowej	
7. Wyżyna Wschodnioafrykańska	517
8. Wyspy Afryki	526
Madagaskar. — Drobne wyspy na Oceanie Indyjskim. — Drobne wyspy	
na Oceanie Atlantyckim (Madera, Wyspy Kanaryjskie. — Wyspy	
Zielonego Przylądka)	
IV. OCEAN INDYJSKI (<i>R. Mochnacki</i>)	530
1. Wielkość, położenie i granice	530
2. Powstanie basenu	530
3. Głębokość, ukształtowanie dna, osady denne	531
4. Właściwości wody morskiej	532
Temperatura. — Zasolenie. — Barwa wód	
5. Ruchy wody morskiej	533
Falowanie. — Przyplawy i odpływy. — Prądy morskie	
6. Klimat	534
7. Życie w oceanie	536
V. AUSTRALIA (<i>Z. Czeppe</i>)	537
A. Charakterystyka ogólna	537
1. Wielkość, położenie, ukształtowanie poziome i pionowe	537
2. Budowa geologiczna i bogactwa mineralne	540

3. Klimat	543
4. Stosunki wodne	546
5. Gleby	549
6. Roślinność	549
7. Zwierzęta	552
 B. Przegląd regionalny	 552
1. Kordyliery Australijskie i Tasmania	553
2. Góry Flindersa	555
3. Niziny wewnętrzne	556
4. Pobrzeże Południowo-zachodnie	557
5. Subekwatorialny region północny	558
6. Suche obszary tarczy australijskiej	559
7. Melanezja (<i>J. Flis</i>)	562
Wyspy Salomona. — Wyspy Fidżi. — Nowe Hebrydy. — Nowa Kaledonia	
8. Nowa Zelandia (<i>J. Flis</i>)	564
 VI. OCEAN SPOKOJNY I OCEANIA (<i>J. Flis</i>)	 572
1. Wielkość, kształt i granice	572
2. Geneza oceanu i ukształtowanie dna	572
3. Klimat	575
4. Krążenie wód	577
5. Temperatura i zasolenie wód	578
6. Falowanie, przypyły i odpływy	579
7. Życie w oceanie	580
8. Wyspy	581
 VII. AMERYKA PÓŁNOCNA (<i>J. Flis</i>)	 585
A. Charakterystyka ogólna	585
1. Położenie, granice, rozczłonkowanie	585
2. Zarys ukształtowania i budowy geologicznej	586
3. Zlodowacenie plejstoceny	597
4. Klimat	603
5. Stosunki wodne	610
6. Szata roślinna, gleby i zwierzęta	616
 B. Przegląd regionalny	 622
1. Kraje arktyczne Ameryki Północnej	624
2. Strefa leśna tarczy kanadyjskiej	627
3. Appalache Północne	630
4. Appalache Południowe z Niziną Nadbrzeżną	634
5. Nizina Zatokowa i Floryda	638
6. Niziny Centralne z wyżyną Ozark	639

7. Wielka Równina	643
8. Basen Mackenzie	648
9. Kordyliery Alaski i Kanady	648
Góry Brooks. — Wyżyna Jukonu. — Aleuty i półwysep Alaska. — Góry Alaska, Wrangla i św. Eliasza. — Strefa nadbrzeżna. — Strefa Gór Skalistych. — Wyżyny Wewnętrzne. — Góry Nadbrzeżne. — Strefa nadbrzeżna	
10. Kordyliery Stanów Zjednoczonych	655
11. Wyżyna Meksyku	663
12. Międzymorze Ameryki Środkowej	668
13. Indie Zachodnie	670
 VIII. AMERYKA POŁUDNIOWA (R. Mochnacki)	672
A. Charakterystyka ogólna	672
1. Położenie, wielkość, granice, ukształtowanie brzegów	672
2. Główne rysy ukształtowania pionowego	674
3. Zarys budowy geologicznej	675
4. Bogactwa mineralne	677
5. Klimat	679
Wiadomości ogólne	679
Typy klimatu i ich rozmieszczenie	681
6. Sieć rzeczna	686
7. Gleby	689
8. Roślinność	690
9. Świat zwierząt	691
10. Podział Ameryki Południowej na wielkie krainy geograficzne	692
 B. Przegląd regionalny	692
1. Andy	692
Andy Północne. — Andy Centralne. — Andy Południowe	
2. Nizina Orinoko	703
3. Wyżyna Gujańska	704
4. Nizina Amazonki	705
5. Wyżyna Brazylijska	709
Brazylia Centralna. — Brazylia Północno-Wschodnia. — Brazylia Wschodnia. — Brazylia Południowa. — Południobrazylijskie krainy przełajowe	
6. Nizina Boliwijska	719
7. Nizina La Platy	720
Równina Gran Chaco. — Międzyrzecze Argentyńskie. — Pampa	
8. Wyżyna Patagońska, Ziemia Ognista i Falklandy	723
 IX. OCEAN ATLANTYCKI (R. Mochnacki)	725
1. Granice, kształt i wielkość	725
2. Powstanie basenu, wybrzeża	726

3. Ukształtowanie dna, głębokości oceanu, osady denne	727
4. Właściwości wody morskiej	728
Zasolenie wód. — Ciężar gatunkowy wód. — Barwa. — Temperatura wody. — Złodzenie	
5. Ruchy wody morskiej	731
Falowanie. — Przy pływy i odpływy. — Prądy morskie	
6. Klimat oceanu	732
7. Życie w oceanie	735

X. ANTARKTYDA (R. Mochnecki) 736

1. Położenie, wielkość, linia brzegowa	736
2. Zarys budowy geologicznej i ukształtowanie pionowe	737
3. Klimat	738
4. Roślinność i zwierzęta	740

Literatura 741

Spis ilustracji 745

Skorowidz nazw geograficznych 751